

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Страсбург, 1.7.2014 г.
COM(2014) 389 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА
И ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

**Търговия, растеж и интелектуална собственост- Стратегия за защита и прилагане
на правата на интелектуална собственост в трети държави**

{SWD(2014) 204 final}

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Европейският съвет от март 2014 г. отново потвърди значението на интелектуалната собственост (ИС) като ключов фактор за растежа и иновациите и подчерта необходимостта от борба срещу фалшифицирането с цел засилване на конкурентоспособността на промишлеността на ЕС в световен мащаб. Правата на интелектуална собственост (ПИС) са едни от основните средства, с които дружествата, творците и изобретателите генерират печалби от своите инвестиции в знания, иновации и творчество.

Според неотдавнашно проучване отраслите, в които интензивно се използват ПИС, реализират около 39 % от БВП на ЕС (което възлиза на близо 4,7 млрд. евро годишно), а като се вземат предвид непреките работни места — до 35 % от всички работни места¹. На практика чрез предоставянето на финансова помощ за временни изключителни права ИС е пряко свързана с производството и разпространението на нови и автентични стоки и услуги, от които се ползват всички граждани. Решаващият фактор за постигането на целите е оптимална и икономически ефективна „инфраструктура“ на ИС, която обхваща правното признаване, регистрацията, използването и балансираното прилагане на всички форми на ПИС.

ЕС се нуждае от иновации, за да остане конкурентоспособен по отношение на държавите с по-ниски разходи за труд, енергия и суровини, и трябва да създаде условията, които стимулират иновациите, така че европейските дружества да ни помогнат да намерим пътя си за излизане от кризата. Ето защо отраслите, основаващи се на знанието, имат ключова роля в стратегиите „Глобална Европа“² и „Европа 2020“³.

Интелектуалните произведения се нуждаят от защита, за да се развият творчеството и иновациите, и в това е ролята на ПИС, които също имат важна функция за насърчаване на развитието⁴ и за справяне с някои от днешните глобални предизвикателства. Що се отнася до развиващите се държави, един прагматичен и гъвкав подход ще им помогне да използват в оптимална степен потенциала на своите интелектуални активи и да се интегрират повече в международната търговия, като същевременно постигат по-голямо обществено благосъстояние.

Някои изчисления сочат, че ЕС губи около 8 млрд. евро от своя БВП годишно вследствие на фалшифициране и пиратство⁵, а глобалните разходи могат да достигнат

¹ *Права на интелектуалната собственост на енергоемките индустрии: принос за икономическите показатели и заетостта на Европейския съюз*, Доклад за анализ на отраслово равнище, съвместен проект на Европейското патентно ведомство и Службата за хармонизация на вътрешния пазар, Мюнхен и Аликанте, 2013 г.

² Вж. Съобщение „Глобална Европа: конкурентоспособна в световен мащаб. Принос към стратегията за растеж и заетост на ЕС“, 4 октомври 2006 г., COM(2006) 567 окончателен.

³ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

⁴ *Интелектуална собственост и развитие. Поуки от неотдаващите икономически изследвания*, Eds. C. Fink, K.E. Maskus, съвместна публикация на Световната банка и Oxford University Press, Вашингтон, 2005 г.

⁵ SEBR, *Въздействие на фалшифицирането върху четирите основни отрасли в Европейския съюз*, Център за икономически и бизнес проучвания, Лондон, 2000 г.

не по-малко от 1,7 млрд. щатски долара до 2015 г.⁶ В продължение на много години ЕС разработва съвременен, интегриран режим за ПИС, който допринася значително за растежа и създаването на работни места, като същевременно гарантира, че се постига баланс между интересите на притежателите на права и на ползвателите.

ЕС, включително Европейската комисия и основните международни организации (СОИС, СЗО, СТО, СМО, ОИСР, Г-20⁷), призоваха за мерки за борба с нарушаването на ПИС^{8,9,10}.

През 2004 г. в съобщението на Комисията *Стратегия за зачитане на правата върху интелектуалната собственост в трети държави*¹¹ се определя широка рамка за борба с нарушенията на ПИС в трети държави, както и специфични мерки, които вече са изпълнени.

Както е отбелязано в придружаващия *Работен документ на службите на Комисията* (SEC(2013)30) обаче, през последните десет години не само настъпиха значителни технологични промени, но и характерът и обхватът на предизвикателствата и рисковете за европейските дружества в сферата на ИС и обществените процеси, свързани с ПИС, претърпяха значително развитие.

В настоящото съобщение се преразглежда подходът, приет от Комисията през 2004 г. за прилагането на правата върху интелектуална собственост в трети държави, и се определя преразгледана стратегия за насърчаване на ПИС и за борба с нарушенията на ПИС в чужбина. В него се изтъкват начините, по които съществуващите подходи на политиката могат да се подобрят в съответствие с времето, и се предлагат инструменти и идеи за справяне с новите реалности. Едно съчетание между последователност и промяна ще способства за гарантирано поддържане и насърчаване на иновациите и творчеството, като същевременно се балансират интересите на всички заинтересовани страни.

Съобщението се допълва от план за действие на ЕС, който е насочен към прилагането на ПИС на единния пазар и развитието на по-задълбочено сътрудничество между митническите органи в ЕС и в трети държави по отношение на търговията със стоки, които нарушават права върху ИС, както е предвидено в плана за действие на ЕС в областта на митниците.

⁶ Проучване относно въздействията в световен мащаб. Ново проучване, извършено от *Frontier Economics*, разглежда икономическите и социалните въздействия в световен мащаб на фалшифицирането и пиратството, Международна търговска камара (ICC), февруари 2011 г., достъпно на <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/BASCAP/BASCAP-Research/Economic-impact/Global-Impacts-Study/>.

⁷ СОИС (Световна организация за интелектуална собственост), СЗО (Световна здравна организация), СТО (Световна търговска организация), СМО (Световна митническа организация), ОИСР (Организация за икономическо сътрудничество и развитие), Г-20 (Група на двадесетте).

⁸ Резолюция 2008/С 253/01 на Съвета от 25 септември 2008 г. относно глобален европейски план за борба с фалшифицирането и пиратството, ОВ С 253, 4.10.2008 г.

⁹ Резолюция 2009/С 71/01 на Съвета от 16 март 2009 г. относно плана за действие на ЕС в областта на митниците за борба с нарушенията на правата върху интелектуална собственост за 2009—2012 г., ОВ С 71, 25.3.2009 г.

¹⁰ Резолюция на Европейския парламент от 22 септември 2010 г., 2009/2178(INI).

¹¹ Стратегия за зачитане на правата върху интелектуалната собственост в трети държави, 2005/С29/03, ОВ С129, 26.5.2005 г.

2. ПРОМЕНИ ВЪВ ВЪНШНИЯ КОНТЕКСТ СЛЕД 2004 Г.

2.1. Стратегия от 2004 г.

В оценка, направена през 2010 г. на тази стратегия от 2004 г.¹² се потвърждава нейното значение. Отправени са няколко препоръки, целящи укрепване и прецизирането ѝ, напр. засилване на консултациите със заинтересованите страни, насърчаване на програмата за развитие и по-нататъшно разработване на програми за техническо сътрудничество. Основните заключения от тази оценка, както и голям обем допълнителна информация, могат да бъдат намерени в придружаващия *Работен документ на службите на Комисията* (SEC(2013)30).

2.2. Промени и предизвикателства

Растежът и заетостта продължават да са от жизненоважно значение в съвременната предизвикателна икономическа среда. Глобализацията и развитието в областта на технологиите представляват не само огромни възможности за търговия, но и сериозни предизвикателства. Делът на държавите от групата БРИК¹³ в световната търговия се увеличи от 8 % през 2000 г. на 18,2 % през 2010 г.¹⁴ и се очаква развиващите се държави да реализират почти 60 % от световния БВП до 2030 г.¹⁵ Докато отношенията им с ИС се променят от подражаване към създаване, фалшифицирането, пиратството, кражбата на ИС и други форми на присвояване на ИС са все още широко разпространени. Развиващите се държави постигат огромен напредък, за да продължат впечатляващия си икономически растеж и да се придвижат по веригата на стойността чрез овладяване или получаване на достъп до чужди технологии посредством лоялна конкуренция или, при някои участници, посредством незаконни средства. Следователно не е достатъчно ЕС само да управлява правилно политиката си в областта на ПИС, а трябва също така да се стреми към по-голяма защита и прилагане на ИС в чужбина, по-специално сред ключовите си търговски партньори.

Действително, въпреки нарастващия брой законодателни актове в световен мащаб, нарушаването на ПИС достигна безпрецедентни равнища, улеснено по-специално от цифровите технологии, които позволяват нискоразходно, висококачествено възпроизвеждане в големи количества. Международната търговия с фалшифицирани и пиратски стоки през 2008 г. възлиза приблизително на 250 млрд. щатски долара (т.е. 2 % от световната търговия)¹⁶.

Успехът на интернет улеснява не само легитимните дружества, но и нарушаващите ИС, които са все по-организирани и бързи в адаптирането на бизнес моделите си, за да

¹² ГД „Търговия“ — Договор № SI2.545084. *Оценка на стратегията за упражняване на правата върху интелектуалната собственост в трети държави*. Окончателен доклад, том I — основен доклад, Analysis for Economic Decisions (ADE) и Европейската комисия, Louvain-la-Neuve, 2010 г.

¹³ Бразилия, Русия, Индия, Китай.

¹⁴ СТО, Евростат, МВФ.

¹⁵ ОИСР, *Икономика: развиващите се държави определят, че ще отчетат почти 60 % от световния БВП до 2030 г., според нови приблизителни оценки*, юни 2010 г.

¹⁶ ОИСР, *Мащаби на фалшифицирането и пиратската дейност по отношение на материалните стоки: актуализирана версия*, ноември 2009 г., <http://www.oecd.org/dataoecd/57/27/44088872.pdf>.

използват пропуските в защитата на ИС с цел да си намират пазари на местно, национално и международно равнище при сравнително ниски разходи.

Необходима е политическа реакция, не само за да се гарантира ефективната защита и прилагане на ПИС в международен мащаб, но и да се повиши обществената осведоменост относно икономическите и други въздействия на стоките, които нарушават ПИС, и вредата им върху иновациите и върху здравето и безопасността. В глобализирана икономика на международни вериги за доставки липсата на защита на ИС в някои юрисдикции може да засегне драстично бизнеса и следователно създаването на работни места, както и потребителите на практика в цял свят. Стоките и услугите, които нарушават ПИС, се произвеждат със слабо зачитане на трудовите и екологичните стандарти¹⁷. Все по-активното участие на организираната престъпност също така буди особено сериозно безпокойство за правителствата¹⁸.

Предвид мащаба на промените в структурата на ИС от съществено значение е да се гарантира, че настоящата стратегия отговаря на съвременните предизвикателства. В настоящото съобщение се разглеждат и актуализират политическите подходи на ЕС и се въвеждат нови инструменти и идеи. Целта му е да способства ЕС да постигне не само растеж, но и обществени цели с по-широк обхват, включително във връзка с развиващия се свят.

2.2.1. Прилагане

Достъпът до ефективни правни средства за защита е важен за притежателите на права, за да защитят правата си — стимулите за инвестиране намаляват в юрисдикциите, където те са несигурни — поради това са необходими стабилни и предсказуеми рамки на ПИС, които създават среда, благоприятстваща иновациите и устойчивия растеж, и предлагат ефективно прилагане. В много трети държави бяха извършени значителни регулаторни реформи във връзка с ИС в резултат на споразумението на СТО за *Свързани с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост* (TRIPS), но усилията за тяхното прилагане не винаги съвпадат с тях. Често възможностите за ефективно прилагане на ПИС са ограничени поради сериозни недостатъци в рамката на ПИС, напр. митническите органи, които са лишени от правомощия да действат служебно, съдилищата, които постановяват недостатъчно възпиращи санкции, длъжностните лица, които нямат достатъчно знания и обучение в областта на ПИС. Усилията за прилагане могат също така да бъдат възпрепятствани от липса на политическа воля.

В ЕС беше отчетено тройно увеличение на броя на стоките, които нарушават ПИС, задържани на границите на ЕС между 2005 г. и 2012 г. Електронната търговия доведе до увеличаване на търговията с малки пратки, което затруднява разкриването на нарушения на ПИС. От 2009 г. до 2012 г., в резултат на този нов модел, случаите, свързани с митниците, включващи нарушения на ПИС в ЕС, са се увеличили повече от два пъти. През 2012 г. митниците са регистрирали почти 90 000 случая на задържане,

¹⁷ <http://www.unep.org/roap/Portals/96/Trade%20in%20Intellectual%20Property-21Nov2013.pdf>.

¹⁸ Вж. напр. *Престъпления срещу ИС: новото лице на организираната престъпност — от кражбата на ИС до престъпленията срещу ИС*, В. Godart, Вестник за законодателството и практиката в областта на интелектуалната собственост, 2010 г., том 5, бр. 5, <http://jiplp.oxfordjournals.org/cgi/reprint/5/5/378?etoc>.

включващи почти 40 млн. конфискувани артикула (стойността на еквивалентните оригинални продукти се оценява на почти 1 млрд. евро¹⁹).

Ефективното прилагане на ПИС се използва ограничено, ако не са въведени ясни и подходящи правила и процедури по отношение на защитата на ПИС. Материалноправните правила (напр. критериите за патентоспособност), включително правилно изготвените изключения и процедури за защита на ИС, следва да са ясни и пропорционални. Същевременно правилата трябва да са достатъчно строги, за да се избегне злоупотребата с ПИС и прекратяването им, и да се гарантира, че правата са с подходящо „качество“ за предотвратяване на разпространението на фалшиви права (напр. недобросъвестни регистрации). Забавените разглеждания на заявките и слабата правна закрила създават правна несигурност, която е пагубна за заявителите и третите страни.

2.2.2. Обществен дебат

През последните години намаля подкрепата за системите за ПИС в някои сектори, изразители на общественото мнение. Растящото незачитане на ПИС може да намали очакваните ползи от тях. Нарастващото разпространение (и по-ниските разходи) на стоки, които нарушават права, вероятно се отразява върху доверието на потребителите до такава степен, че потребителите са по-склонни да ги купуват. Някои неотдавнашни инициативи са повлияни от загрижеността, изразена от обществеността. Тази загриженост изглежда се дължи на съчетание от фактори. Първо, възприемането за прекомерното експлоатиране на правата от страна на техните притежатели, което прави някои стоки или услуги непостижими и/или трудни за достъп. Второ, възприемането, че фалшифицирането и пиратството са престъпления без жертви. Трето, в някои области, липсата на осведоменост за обосновката и въздействията на ПИС и икономическите и по-сериозни последици от тяхното нарушаване за икономиката.

Когато създателите на политики постоянно трябва да преразглеждат съществуващите правила с оглед на това дали са подходящи за съвременните предизвикателства, трябва да се поддържа разумен баланс между: 1) необходимостта да се подобри достъпът до стоки и услуги, защитени с ПИС; 2) необходимостта да се стимулират притежателите на права да продължават да инвестират в иновации; 3) необходимостта да се балансира различните основни права. Само засилено прилагане няма да разреши проблема, който трябва да се разглежда чрез дебат и повишаване на осведомеността, насочени към потребителите и производителите. Потребителите следва да са по-осведомени за по-големите последици от нарушаването на ПИС. Това е свързано със стимулите за създаване, но също така с въздействието върху вида и броя на произведенията на разположение, със загубата на работни места в ЕС, ако правата са отслабени или по-трудни за прилагане. Това важи и за някои развиващи се държави, където производството на стоки в нарушение на ПИС често е улеснено от слаби рамки на ПИС.

¹⁹ Доклад относно прилагането на ПИС от страна на митниците в ЕС: резултати на границите на ЕС за 2012 г.: Европейска комисия (2013 г.).

2.2.3. Интернет и ПИС

Интернет придоби жизненоважно значение за много отрасли, по-специално в сферата на културата и творчеството. Той реализира около 3,4 % от БВП в тринадесет държави, обхванати от неотдавнашно проучване²⁰, и дори 6 % в Обединеното кралство и Швеция. В държавите от Г-8, Южна Корея и Швеция, интернет икономиката генерира 21 % от ръста на БВП от 2006 г. до 2011 г. Докато този ръст предоставя огромни възможности, нарушенията на ПИС в интернет нарастват все по-бързо (според получената информация почти една четвърт от глобалния интернет трафик нарушава авторско право²¹). Това включва не само цифровите стоки като музиката, аудио-визуалното съдържание и софтуера, но и физическите стоки, с които все по-често се търгува в платформите за електронна търговия.

Тази бързо променяща се среда, както и фактът, че интернет не познава граници, за разлика от законите за ИС, затрудняват своевременното разработване на добре балансирани политики. *Договорите за интернет на СОИС — Договорът на СОИС за авторското право и Договорът на СОИС за изпълненията и звукозаписите*, приети през 1996 г. — са благоприятно развитие в отговор на тези въпроси, но остават много предизвикателства.

Едно такова регулаторно предизвикателство се отнася до отговорността на посредниците, като например *доставчиците на интернет услуги*. Предвид ролята им както в законните дейности, така и в дейностите, които нарушават права, задълженията им продължават да бъдат подлагани на обсъждане. Особено проблемно е да бъдат спрени доставчиците на услуги, администриращи сайтове, които нарушават ПИС, когато те са установени в трети държави без подходящо законодателство и/или готовност за действие.

Правната рамка трябва да бъде правилно балансирана между правата на лицата от една страна, включително основните права като свободата на изразяване, защитата на личните данни, процесуалните права, и зачитането на ИС, което също е основно право, от друга²².

Освен в обществената политика творците и посредниците трябва да си сътрудничат в рамките на закона при предприемането на оперативни инициативи за борба с нарушенията на ПИС. Това може да бъде направено чрез мерки „soft law“ (актове с незадължителна юридическа сила), които допълват правните рамки, например инициативи на доброволни начала за установяване на кодекс на практиките в борбата с такива продажби и засилване на сътрудничеството.²³

²⁰ Интернет има значение: огромното въздействие на мрежата върху растежа, работните места и просперитета, M. Pélissier du Rausas et al., доклад от McKinsey Global Institute, май 2011 г.

²¹ Технически доклад: приблизителна оценка на използване, което нарушава права в интернет — резюме, Envisional, януари 2011 г., <http://www.mpaa.org/Resources/8aaaecf5-961e-4eda-8c21-9f4f53e08f19.pdf>

²² Доклад на специалния докладчик относно насърчаването и защитата на правото на свобода на мнение и изразяване, Frank La Rue, Общо събрание на ООН — Съвет за правата на човека. 17 сесия, точка 3 от дневния ред, A/HRC/17/27, май 2011 г.

²³ Например Меморандум за разбирателство за продажбата на фалшифицирани стоки през интернет, http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/memorandum_04052011_en.pdf.

2.2.4. Потенциален принос на ПИС за развитието

За развитите държави, както и за бързоразвиващите се и развиващите се държави със среден доход, опитът и доказателствата предполагат, че ефективните ПИС имат няколко предимства, по-специално когато са допълнени от подобрения в други аспекти на инвестициите и бизнес климата²⁴.

Те включват:

- оползотворяване на търговския потенциал²⁵ на интелектуалните активи, напр. земеделските продукти (включително географските указания и сортовете растения);
- запазване на приходите от данъци и работните места чрез по-ефективна борба с нарушаването на ПИС;
- подобряване на правната сигурност и насърчаване на иновациите, което благоприятства външните инвестиции и трансфера на технологии²⁶;
- косвени ползи, които могат да съществуват по отношение на здравето и безопасността от премахването на стоки, които нарушават ПИС, също не следва да се подценяват²⁷.

Както беше отбелязано по-рано, държавите с бързо развиващи се икономики все повече се превръщат в износители на наукоемки стоки, като по този начин използват по-силни режими за ПИС, въпреки че все още не са достигнали стандартите на ЕС. Тази липса на равнопоставени условия с бързоразвиващите се държави вреди на растежа и развитието на ЕС и на трети държави и нарушителите на ИС се стремят да използват такива разлики.

Ефективните режими за ПИС, допълнени от благоприятна среда и достатъчен капацитет за компенсиране на технологиите, могат да помогнат на развиващите се държави да въведат на местно равнище стабилна, жизнеспособна технологична база. Те могат да увеличават възможностите за НИРД, да насърчават най-успешните национални дружества да направят по-интензивни НИРД и да предоставят стимули на мултинационалните дружества да въвеждат иновации на тези пазари. По-специално,

²⁴ *Правата на интелектуална собственост: икономически принципи и търговски правила*, С. Fink, май 2007 г. — преработена версия. В: *Наръчник на търговската политика за развитие*, А. Lukauskas et al., Oxford Scholarship Online, 2014 г.

²⁵ *Доклад за творческата индустрия — 2010 г.: осъществим вариант за развитие*, партньорство между Конференцията на ООН за търговия и развитие (УНКТАД) и специалното звено за сътрудничеството Юг—Юг по Програмата на ООН за развитие, 2010 г., http://unctad.org/en/Docs/ditctab20103_en.pdf.

²⁶ *Права на интелектуална собственост, имитиране и преки чуждестранни инвестиции: теория и доказателства*, L. Branstetter et al., Работен документ 13033, Национално бюро за икономически изследвания, Кеймбридж, 2007 г.

²⁷ *Рекордно налагане на запор на незаконни лекарствени продукти в Африка. Световната митническа организация (СМО) и Институтът за изследвания срещу фалшифицирането на лекарствени продукти (IRACM) издават ново предупреждение относно здравето и безопасността на населението в Африка*, Париж, 2013 г., <http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2013/june/wco-and-iracm.aspx>.

такива режими могат да играят положителна роля при стимулирането на трансфера на технологии и преките чуждестранни инвестиции, което включва възможности за притежателите на права и за получателите, включително технологии, които могат да помогнат за справянето с глобалните предизвикателства, като например изменението на климата.

Съществуват няколко вида технологии, както и няколко начина за предаване, и действително трансферът на технологии често е компонент от един по-сложен проект, отколкото самостоятелна дейност. Придобиването от най-слабо развитите държави на стабилна и жизнеспособна технологична база не зависи само от предоставянето на физически обекти или оборудване, но също така от придобиването на ноу-хау, от уменията за управление и производства, от подобрения достъп до източници на знания, както и от приспособяването към местните икономически, социални и културни условия.

ЕС гарантира диференциация в политиката си (потвърдена с неотдавнашно съобщение на Комисията относно „Търговия, растеж и развитие“²⁸), като взема предвид нивото на развитие²⁹ и институционалния капацитет на развиващите се държави. В зависимост от съответната държава, стратегията ни може по този начин да разчита повече на техническа помощ при изграждането на капацитет, отколкото на преговори, които имат за цел подобряване на режимите за ПИС. По-специално, ЕС изцяло ще изпълни изискването на TRIPS развиващите се държави да предлагат на дружествата си стимули за трансфер на технологии към най-слабо развитите държави³⁰, в съответствие с подхода, представен през 2003 г.³¹, и да работят за насърчаване на най-слабо развитите държави да изградят благоприятна среда за трансфер на технологии.

2.2.5. *Държави с бързо развиващи се икономики*

Темпът на растеж на държавите със среден доход и тяхната все по-важна роля в световната икономика, представляват огромни възможности за ЕС и международния бизнес, но също така увеличават залога за дружествата, притежаващи ПИС, изложени в чужбина на по-големи рискове, свързани с ПИС.

Някои държави с бързо развиващи се икономики предприемат агресивни политики, насочени към присвояване на чужди технологии и насърчаване на националните „шампиони“, по-специално в отрасли, считани за стратегически, напр. чрез „принудителен трансфер на технологии“, изисквания за местно съдържание и национални политики в областта на иновациите, насочени към „осъществяването на скок“³². Тези политики, съчетани с бързо нарастващите възможности на техните дружества и липсата на ефективна рамка на ПИС, означават, че някои дружества

²⁸ COM(2012)22 – Търговия, растеж и развитие. Адаптиране на търговската и инвестиционната политика към най-нуждаещите се страни, Европейска комисия, Белгия, 2012 г., http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/january/tradoc_148992.EN.pdf.

²⁹ http://content.undp.org/go/cms-service/stream/asset/?asset_id=1948200 – вж. Глава 11.

³⁰ *Изменение на климата и трансфер на технологии. Могат ли правата на интелектуална собственост да работят за бедните?*, К. Kretzschmar, Prague Global Policy Institute Glopolis, Прага, 2012 г.

³¹ Съобщение на Европейската комисия и нейните държави членки до Съвета по TRIPS от 13 февруари 2003 г., Изх. № 032/03 – окончателен.

³² Т.е. ускорено икономическо развитие.

прибягват към присвояването на чужда ИС чрез всякакви средства, в някои случаи чрез незаконни, и това оказва безпрецедентно въздействие върху промишлеността на индустриализираните държави. Съществува все по-голям брой доклади, че някои от тези дейности може да са държавно подпомагани³³.

От друга страна, настъпват промени, тъй като много държави признават предимствата на ПИС за засилване на тяхната конкурентоспособност в стремеж да се придвижат нагоре по веригата на стойността. Следователно дружествата в тези държави все повече генерират и защитават своите права на ИС. Например в Китай заявките за патенти са се увеличили средно с 34% на година от 2003 г. до 2007 г., а заявките за патенти в Европа, подадени от китайски субекти, са се увеличили почти десетократно между 2001 г. и 2010 г.

Въпреки това трябва се обърне сериозно внимание на рисковете от практики на злоупотреба за достъп до технологиите на ЕС. Те могат да се срещнат в области като:

- възлагане на обществени поръчки; много дружества от ЕС имат проблеми, свързани с ПИС, като нарушения на поверителността, протекционистки мерки, които водят до принудителен трансфер на технологии³⁴, или просто предлагане (от оференти от трети държави) на технологии, които не са придобити законно;
- инвестициите и процедурите за оценяване на съответствието, където възникват подобни проблеми (напр. осигуряване на достъп до пазари извън ЕС в зависимост от трансфера на технологии или оценките на въздействието, които изискват разкриването на чувствителна информация без подходящи гаранции за ИС), наред с други мерки за ограничаване на търговията³⁵.

Ситуациите, в които трети държави са приложили или са предложили мерки, налагащи трансфера на технологии на дружества от ЕС, установени на местно равнище, трябва да подлежат на внимателен мониторинг и, когато е целесъобразно, да водят до действия.

2.2.6. Научни изследвания, иновации и информационни и комуникационни технологии (ИКТ)

Световната обстановка във връзка с научните изследвания и иновациите се е променила драстично пред последното десетилетие. Държавите с бързо развиващи се икономики са направили значителни инвестиции в областта на укрепването на своите системи за научни изследвания и иновации и в световен мащаб се заражда многополюсен модел, при който държави като Бразилия, Китай, Индия и Южна Корея упражняват нарастващо влияние.

³³ Политически препоръки за борба с държавно-спонсорираната кражба на ИС (SSIPT), Трансатлантически бизнес диалог, <http://transatlanticbusiness.org/s/TABD-Trade-Secrets-Policy-Recommendations-December-2012.pdf>.

³⁴ Трансфер на технологии към Китай: насоки за предприятията, Китай IPR SME Helpdesk, 2008 г., http://www.china-iprhelpdesk.eu/docs/publications/Tech_transfer_English.pdf

³⁵ ГД „Търговия“, Девети доклад за потенциално ограничаващите търговията мерки, септември 2011 г. — май 2012 г., Доклад за търговските мерки на Г-20, СТО, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149526.pdf.

Научните изследвания и иновациите са все по-голямо международно начинание. Броят на научните публикации с международно съавторство нараства, научноизследователските организации създават бюра в чужбина, а инвестициите на мултинационалните дружества в иновациите често са насочени към държавите с бързо развиващи се икономики.

Предизвикателствата пред обществото, като изменението на климата и устойчивото развитие, са глобални. Те изискват от ЕС да засили сътрудничеството си относно научните изследвания и иновациите с международните си партньори, като същевременно заеме по-стратегическа позиция по отношение на подходящите рамкови условия за сътрудничество. За тази цел през 2012 г. Комисията прие нова стратегия за международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите³⁶. Стратегията е насочена към увеличаване на дейностите в областта на сътрудничеството, но нея също така се признава фактът, че същевременно възникват нови рискове и че икономическите интереси на Съюза трябва да бъдат гарантирани. В този контекст трябва да се положат повече усилия, за да се гарантира коректното и справедливо третиране на ПИС в партньорските държави, за да се избегне възникването на неконтролирани загуби на ноу-хау на Съюза.

В контекста на отрасъла на ИКТ, който трябва да се стреми в световен мащаб към оперативно съвместими мрежи и устройства, е от значение и заложената в стандартите глобална защита на ПИС. От съществено значение е в международната система за стандартизация да се отчете не само необходимостта да се гарантира достъп до технологиите, включени в международните стандарти, но и да се защити ефикасно коректната и справедлива възвръщаемост на инвестициите в развитието на тези технологии.

2.2.7. Предизвикателства за достъпа до лекарствени продукти

Достъпът до евтини, безопасни и ефективни лекарствени продукти е изключително важен за всички държави, а предизвикателството е особено голямо, когато става въпрос за най-слабо развитите държави и развиващите се държави. Като признава това, ЕС е основен фактор за помощта, свързана със здравето — напр. *Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария* и други ключови организации³⁷. Той също така инициира Партньорството за клинични изпитвания между европейските и развиващите се страни“ (EDCTP), за да се ускори процесът на развитие на клиничните изследвания за лекарствените продукти срещу пренебрегвани заболявания, свързани с бедността.

Ролята на ЕС във връзка с достъпа до лекарствени продукти предизвика оживени обсъждания. Както се отбелязва в неотдавнашно проучване на СЗО—СТО—СОИС „липсата на достъп до медицински технологии рядко се дължи на единичен отделен фактор“³⁸. Съществуват много фактори, които засягат достъпа (обяснени по-подробно в придружаващия *Работен документ на службите на Комисията* (SEC(2013)30)), но повечето не са свързани с ПИС, като липса на достъп до качествено здравно

³⁶ COM(2012) 497.

³⁷ Включително GAVI, СЗО, УНИЦЕФ.

³⁸ *Насърчаване на достъпа до медицински технологии и иновации. Пресечни точки между общественото здраве, интелектуалната собственост и търговията*, тристранно проучване от СЗО, СОИС и СТО, Женева, 2012 г.

обслужване, лоша инфраструктура, липса на системи за разпределение и доставка и липса на контрол на качеството. Все пак ПИС може да се отразят на цената на лекарствени продукти. Предизвикателството се състои в това да се намери цялостно решение на този сложен и многоаспектен проблем и да се гарантира евтин достъп до лекарствени продукти без да се омаловажават стимулите, необходими за продължаването на фармацевтичните изследвания. Следва да се отбележи, че генеричните лекарствени продукти играят важна роля и не следва да се приравняват с фалшифицираните лекарствени продукти.³⁹

ЕС разглежда тези предизвикателства на ПИС в съответствие с Резолюция на Европейския парламент⁴⁰ чрез политики, които целят да се намалят пречките пред търговията както с иновативни, така и с генерични лекарствени продукти, като същевременно се насърчават иновациите и се ограничава търговията с фалшифицирани лекарствени продукти, които могат да бъдат опасни за пациентите⁴¹.

По-специално ЕС:

- гарантира, че всички многостранни и двустранни споразумения отразяват тези цели;
- подкрепя *Декларацията от Доха относно Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост и общественото здраве* (приложена чрез Регламент (ЕО) № 816/2006);
- прие правила относно „диференцирано ценообразуване“^{42,43,44} и хармонизира изключенията от клиничните изпитвания⁴⁵.

Комисията също така разглежда начини за подобряване на подкрепата си за развиващите се държави, които прилагат Споразумението относно TRIPS, включително гъвкавостта си в подходящи случаи, като например спешни случаи в областта на здравеопазването.

2.2.8. Предизвикателства, свързани с околната среда

ИС може да допринесе значително за справянето с глобалните предизвикателства, свързани с околната среда. Въпреки опитите да се отслаби защитата на ПИС (напр. чрез системни изключения от задължително лицензиране или патентоване), стимулите за

³⁹ Струва си да се отбележи, че някои понятия като подстандарт, фалшиви или фалшифицирани лекарствени продукти не предполагат аспекти на ПИС — вж. свързаното разискване на СЗО на http://apps.who.int/gb/ssffc/pdf_files/A64_16-en.pdf.

⁴⁰ Резолюция на Европейския парламент от 12 юли 2007 г., B6-0288/2007.

⁴¹ *Фалшифицираните лекарствени продукти убиват!*, окончателна брошура, СЗО и IMPACT, актуализирана, май 2008 г., <http://www.who.int/impact/FinalBrochureWHA2008a.pdf>.

⁴² Регламент (ЕО) № 953/2003 на Съвета от 26 май 2003 година за предотвратяване на търговското отклоняване към Европейския съюз на някои основни лекарства, ОВ L135/5, 3.06.2003 г.

⁴³ Т.е. цени, които позволяват на износителите да доставят основни лекарствени продукти на бедни държави на цени, които съвсем леко надвишават производствените разходи за тях.

⁴⁴ През 2014 г. ЕС ще предприеме оценяване на Регламент (ЕО) № 953/2003.

⁴⁵ ЕС въведе „Bolar-type exemption“ (разпоредбата „Болар“) в Директива 2004/27/ЕО.

ПИС са изключително важни за насърчаване на инвестициите⁴⁶ в зелените технологии. По отношение на изменението на климата, подходящите режими за ПИС могат да играят положителна роля при стимулирането на трансфера и разпространението на иновативни зелени технологии, което включва възможности за притежателите на права, както и за получателите.

ЕС беше на преден план в разискванията относно изменението на климата за насърчаване и предоставяне на средства за борба с изменението на климата, което включва подкрепа за зелените технологии. ЕС също така активно допринесе за успешното приключване на преговорите относно Протокола от Нагоя към Конвенцията за биологичното разнообразие (КБР) относно достъпа до генетични ресурси и разпределение на ползите, произтичащи от тяхната употреба. ЕС изпълни и ратифицира Протокола от Нагоя през 2014 г. и ще продължи да участва активно в глобалния дебат по въпросите в областта на околната среда, свързани с ПИС.

3. ПРЕРАЗГЛЕДАНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПИС ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТРЕТИ ДЪРЖАВИ

Целесъобразно е да се актуализира Стратегията от 2004 г., за да се вземе предвид техническият опит от оценката от 2010 г. и като цяло да се проследят разгледаните по-горе предизвикателства.

Докато притежателите на права носят основната отговорност за предприемането на подходящи стъпки за защита и прилагане на техните ПИС както в ЕС, така и в трети държави, и за приемането на оперативни мерки, (напр. *технически мерки за защита* за цифровите продукти, защитени от авторско право), публичните органи също така имат своята роля, по-специално като предоставят рамка, която подкрепя иновациите и творчеството и защитава ПИС. ЕС разполага с редица „инструменти“, като работа посредством международни организации или двустранни споразумения, мониторинг и отчетност на адекватността на защитата и прилагането на ИС в трети държави, и сътрудничество с трети държави за разглеждането на конкретни проблеми, свързани с ПИС.

Ефективността на тези инструменти варира значително. В някои случаи ЕС има законови права, които в крайна сметка могат да се прилагат, напр. чрез процедури за уреждане на спорове. В други случаи способността на ЕС за постигане на резултати зависи от готовността на трети държави за отстраняване на посочените от него проблеми.

В ЕС се акцентира върху икономическия потенциал на ИС и нейната роля на ключов фактор за иновациите, растежа и заетостта. Действително ПИС са от основно значение за проследяването на изобретателя/твореца, тъй като предоставят безопасна среда, в която идеите могат първо да се измислят, а след това да се пуснат на пазара, като възвръщат инвестициите. ПИС са и активи за иновативните дружества, тъй като им помагат да привличат средства и следователно им позволяват да се развиват успешно,

⁴⁶ *Бариера ли са ПИС за трансфера на технологии в областта на борбата с изменението на климата?*, доклад, поръчан от Европейската комисия (ГД „Търговия“), Copenhagen Economics A/S and The IPR Company ApS, 2009 г., http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/february/tradoc_142371.pdf.

да създават работни места, да предлагат нови продукти и услуги на потребителите и в крайна сметка да изнасят тези продукти и услуги за трети държави. Този „добродетелен кръг“, породен от проследяването на изобретателя/твореца, може да има подобно положително въздействие върху растежа и заетостта в трети държави.

3.1. Подобряване на ангажираността на заинтересованите страни

3.1.1. Настояща ситуация

Предвид все по-осезаемото влияние на политиката в областта на ПИС върху ежедневието тя повече от всякога привлича общественото внимание и естествено е предмет на все по-широк кръг от дебати. Някои инициативи на политиката в областта на ИС бяха посрещнати с отрицателни реакции, поради което бяха отхвърлени на европейско (вж. предложеното *Търговско споразумение за борба с фалшифицирането*) или друго равнище (вж. законодателните предложения SOPA и PIPA в САЩ). Могат да се посочат различни основания за неуспеха на тези инициативи, но общата причина е мнението, че общественото безпокойство не е взето предвид в достатъчна степен, напр. дали тези правила са подходящи за цифрова икономика или въздействието, което тези мерки могат да имат върху основните права, както и какво се посочва като „свободи в интернет“.

3.1.2. Перспективи

Последните разисквания разкриха необходимостта от по-широк диалог със заинтересованите страни за ролята и значението на ИС и за въздействието на нарушенията на ПИС. Важно е също така да се гарантира, че рамката на ИС остава достатъчно гъвкава, за да улеснява, а не да възпрепятства капацитета на цифровите технологии с цел постигане на растеж, като същевременно стимулира иновациите.

Поради това съществува необходимост от подобряване на взаимодействието не само с притежателите на права, но и с публичните органи, гражданското общество (евентуално чрез използване на съществуващите механизми като инструментите на Комисията в *Стратегията за диалог на гражданското общество и достъп до пазара*)⁴⁷ и Европейския парламент, така че да се обсъдят целите на ЕС и въздействието на нарушенията на ПИС в трети държави, и да се обяснят усилията на ЕС за засилване на прилагането на ПИС в тези държави и средата за насърчаване на проследяването на изобретателя.

3.2. Предоставяне на по-добри данни

3.2.1. Настояща ситуация

През последните петнадесет години научните изследвания в областта на ИС отбелязаха значителен ръст (по отношение на който неотдавнашното проучване относно приноса на ИС за икономическите резултати и заетостта в Европа е особено ценно)⁴⁸. Някои данни, като например мащабът и въздействието на нарушенията на ПИС, е изключително трудно да бъдат получени, предвид това, че се разглежда скрито явление

⁴⁷

<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/market-access/>.

⁴⁸

http://ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property/docs/joint-report-epo-ohim-final-version_en.pdf.

и тъй като притежателите на права не са склонни да разкриват подробности⁴⁹. Все още съществуват области, в които са необходими допълнителни проучвания за подкрепа на основаното на факти разработване на политики и за по-точно определяне на ролята на ИС и въздействието на нарушенията на ПИС.

Различни професионални асоциации (напр. BSA, ППА) и правни кантори⁵⁰ публикуват доклади относно конкретни отрасли и ключови международни организации, като ОИСР и СОИС също така извършват подобна дейност.

3.2.2. *Перспективи*

Подобрените данни ще бъдат от значение за създателите на политики с оглед на информирания политически дебат и усилията за повишаване на осведомеността; като вече съществуват няколко текущи инициативи. Всяка година Комисията събира данни относно стоките, задържани на границите на ЕС⁵¹, за които се подозира, че нарушават ПИС, и създаде *Европейска обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост*⁵². Заедно с други задачи, *Обсерваторията* следва да гарантира, че са налични цялостни и надеждни данни относно нарушенията на ПИС в ЕС. През 2013 г. тя представи горепосоченото проучване относно стойността на ИС в ЕС и също така публикува проучване относно общественото възприемане на ПИС. Тя също така ще представи „насоки за държавите“ за няколко ключови държави. Комисията редовно провежда проучвания за ситуацията във връзка с ПИС в държави извън ЕС⁵³ (чийто технически контекст понастоящем се предоставя от *Обсерваторията*), което ще помогне да се определят приоритетите и да се информират заинтересованите страни.

3.3. **Надграждане на законодателството на ЕС**

3.3.1. *Настояща ситуация*

Хармонизирането има присъщи ползи при създаването на по-опростена и по-предсказуема рамка за потребителите и индустрията, което допринася за растежа и работните места. Освен това, хармонизираното законодателство на ЕС в областта на ПИС (напр. *Регламентът относно митниците*⁵⁴ или *Директивата относно упражняването*⁵⁵) улеснява преговорите с трети държави, тъй като предоставя ясна база за установяване на преговорната позиция на ЕС.

⁴⁹ По този начин, въпреки че в проучването за оценка от 2010 г. с право се определя, че „като същевременно съществуват многобройни индикации, че нарушенията на ПИС се увеличават, цялостната степен, до която продуктите са фалшифицирани и пиратски, не е известна, и все още не съществуват методики, които могат да се използват за разработване на точна цялостна оценка“, съществуват ограничения във връзка с това какво може да се направи при обстоятелствата.

⁵⁰ <http://www.taylorwessing.com/ipindex>.

⁵¹ http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics.

⁵² http://ec.europa.eu/internal_market/ipenforcement/observatory/index_en.htm.

⁵³ <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/intellectual-property/enforcement/>.

⁵⁴ Регламент (ЕС) № 608/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 г. относно защитата на правата върху интелектуалната собственост, осъществявана от митническите органи, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1383/2003 на Съвета, ОВ L181/15, 29.6.2013 г.

⁵⁵ Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно упражняването на права върху интелектуалната собственост, ОВ L157/45, 30.4.2004 г.

При последните искания за преговори за споразумения за свободна търговия често е извършвано например включването на защитата на търговските тайни и някои нехранителни продукти като географски указания, за които понастоящем няма достижения на правото на ЕС. Следователно липсата на хармонизиране в ЕС в някои области на ПИС може да усложни или най-малко да ограничи обхватът на ЕС за разглеждане на някои въпроси във връзка с ИС чрез преговори с държави извън ЕС.

3.3.2. Перспективи

Комисията представя ново съобщение относно план за действие, в който се разглеждат нарушенията на интелектуална собственост в ЕС. Предвиждат се незаконодателни действия при насърчаването на пропорционални и справедливи мерки за прилагане на ИС и определянето на приоритети за политически действия за по-голяма насоченост, по-добра координация и рационализиране на настоящите политики в областта на защитата на ПИС.

Комисията прие също така неотдавна законодателно предложение (директива) относно търговските тайни (като част от Работната програма на Комисията), за да се подобрят условията в ЕС за дейността на иновационните предприятия. Предвид значението на търговските тайни, това може да вдъхнови други да последват този пример при предоставянето на такава защита.

Тъй като хармонизирането може да се насърчава не само на равнище ЕС, но и с международни договори, влиянието на ЕС ще нарасне, ако всички държави членки ратифицират съответните международни договори. Например, някои договори като *Договорът за правото в областта на търговските марки* и *Женевският акт от Хагската спогодба* (за промишлените дизайни), например, са подписани от ЕС, но не от всички негови държави членки.

3.4. Засилване на сътрудничеството в ЕС

3.4.1. Настояща ситуация

Често сътрудничеството между Комисията и държавите членки на място в държави извън ЕС е добро. Важно е дипломатическите представителства на държавите членки и делегациите на ЕС да са по-добре взаимно осведомени за своите дейности в трети държави. Това гарантира стратегически, съгласуван подход и засилва способността на ЕС ефективно да разгледа въпросите във връзка с ИС в съответните държави.

3.4.2. Перспективи

Обхватът на по-нататъшното подобряване на сътрудничеството между Комисията и държавите членки (в обмяна на информация, например) следва да се проучи, като се изгради партньорството, установено например между Комисията, държавите членки и бизнеса, за да се изпълни *стратегията за достъп до пазара* и по този начин да бъде по-ефективно използването на ресурсите.

3.5. Подобряване на защитата и прилагането на ПИС в трети държави

3.5.1. Многостранно равнище

3.5.1.1. Настояща ситуация

Международното хармонизиране позволява широко съгласуване на правилата и по този начин по-предсказуема среда за ИС. То води до преговорите за нови многостранни договори, тяхното ратифициране и изпълнение, както и разширяването на членството в тях на повече държави извън ЕС (напр. Международен съюз за закрила на новите сортове растения (UPOV) за защитата на сортовете растения). В годините след TRIPS обаче са сключени само няколко съществени многостранни споразумения за ПИС (напр. *Договорите за интернет*⁵⁶ на СОИС, Маракешкият договор⁵⁷ и Договорът от Пекин⁵⁸).

Както се отбелязва в проучването за оценка от 2010 г., *„Комисията беше активен фактор за прилагането на ИС на многостранно равнище, по-специално на Съвета на СТО/TRIPS, но постигна само ограничена възвръщаемост поради възражения от страна на трети държави.“* Относно географските указания⁵⁹ продължителните преговори в СТО текат и ще продължат да бъдат на дневния ред на ЕС.

Многостранен подход може да бъде ефективен за по-малки групи държави, които споделят подобни политически цели.

3.5.1.2. Перспективи

Докато тези варианти следва да се използват, където са на разположение, възможностите са рядко срещани и следователно други подходи заслужават внимание. Това не означава, че усилията ни относно многостранната работа следва да спрат — например следва да продължим да насърчаваме по-добра защита на географските указания в рамките на СТО и също така да поощряваме разумната защита на географските указания в интернет. Същевременно може да е целесъобразно да се помисли за нова стратегия за СОИС, за да може организацията по-добре да изпълни мандата си.

3.5.2. Двустранно равнище

Необходимо е да се насочат усилия и ресурси към най-засегнатите държави. Двустранните взаимодействия, от които съществуват няколко категории, както е посочено по-долу, предлагат полезна възможност за разглеждане по специален начин на конкретни въпроси и потребности на отделните партньори (по-специално с нашите „приоритетните държави“). Двустранното сътрудничество може да продължи и със

⁵⁶ Договор на СОИС за авторското право, Договор на СОИС за изпълненията и звукозаписите

⁵⁷ Маракешки договор за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали

⁵⁸ Договор от Пекин относно аудиовизуалните изпълнения.

⁵⁹ Т.е. преговорите за установяването на многостранна система за уведомяване и регистрация на географски указания за вина и спиртни напитки и въпроси, свързани с разширяването на защитата на географските указания, предвидени в член 23 от TRIPS за продукти, различни от виното и спиртните напитки.

съответни регионални организации за интелектуална собственост (напр. OAPI, ARIPO⁶⁰).

3.5.2.1. Настояща ситуация

– Двустранни търговски споразумения

Някои споразумения могат да разглеждат предизвикателства на ПИС за отделните държави и да *„улесняват повече напредъка относно прилагането на ПИС в трети държави“*, както се отбелязва в проучването за оценка от 2010 г. Приемаме съществуващото законодателство на ЕС и настроим равнището на очакванията си спрямо равнището на развитие на партньорската държава. За най-слабо развитите държави и по-бедните развиващи се държави може да се разглежда по-ограничен набор от разпоредби за ПИС.

В наскоро приключилите преговори относно търговските споразумения на Европейския съюз успешно бяха включени глави относно защитата и прилагането на ПИС. В най-новите преговори, тези с държавите от Източното партньорство (напр. Грузия, Молдова, Украйна), се постигнаха значителни регулаторни стандарти съгласно достиженията на правото на ЕС. В други преговори се съдържат значителни подобрения относно TRIPS (напр. Канада, Република Корея, Сингапур), а трети се характеризират с подобряване на минималните международни стандарти (напр. Централна Америка, Колумбия, Перу).

Текущите преговори относно търговските споразумения включват преговорите с държавите от Меркосур, Мароко, Япония, Тайланд, САЩ и Виетнам. В ход са преговори с Китай за двустранно споразумение специално за защита на географските указания.

– Диалог относно ИС

За държавите, с които ЕС не участва в преговори, следва да се установи практичен начин за разглеждане на предизвикателствата на ПИС *„диалог относно ИС“* или *„работни групи относно ИС“*, включващи редовни взаимодействия между ЕС и съответните органи на държавите извън ЕС. В проучването за оценка от 2010 г. се подчертава положителният принос на диалога относно ИС за *„повишаване на равнището на осведоменост на националните органи по тези въпроси и изясняване на взаимните тълкувания и позиции.“*

Понастоящем са в ход няколко диалога относно ИС. Те позволяват на Комисията да повдига системни въпроси за ИС, да споделя най-добри практики и, когато е целесъобразно, да предлага помощ на държавите, напр. при разработването на национално законодателство и практики за прилагане. *Диалогът относно ИС и работната група относно ПИС* с Китай, например, позволиха на ЕС да постигне ангажименти за засилване на дейностите по прилагане, като така наречената *„специална кампания“*, и да предостави информация относно националния преглед на правото на Китай в областта на ИС.

⁶⁰ Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle (OAPI), Регионална африканска организация за интелектуална собственост (ARIPO)

Съществуват също така диалози с партньори, които имат подобни режими за ПИС, напр. САЩ и Япония, за обмен на информация и преглед на проблемите и на най-добрите практики.

Освен това зачитането на ПИС е приоритет, установен в двустранните търговски споразумения на ЕС. В този контекст наскоро бе подписан нов план за действие между ЕС и Китай за зачитане на ПИС за периода 2014—2017.

– Техническа помощ

Развиващите се държави, които желаят да подобрят системата си за ПИС, често нямат уменията и/или ресурсите да го направят. Техническата помощ, свързана с ПИС, има за цел справянето с това⁶¹ чрез дейности като обучение на длъжностни лица, повишаване на осведомеността и законодателна помощ (напр. спазване на международните ангажименти и използване на гъвкавост).

Въпреки че въздействието на дейностите по техническа помощ рядко предоставя резултати в краткосрочен план, в проучването за оценка от 2010 г. се отбелязва, че *„финансираните от ЕС проекти и техническа помощ увеличиха техническия капацитет на националните институции и правоприлагащите агенции за работа по случаите за ПИС.“*

Например, успешният *„Проект на ЕС и Китай относно защитата на правата на интелектуална собственост“* (IPR2, 2007-11) с 16 млн. евро съвместно финансиране, отразява взаимния ангажимент за ефективно прилагане на ПИС в Китай. Участващите организации като *Европейското патентно ведомство* и *Службата за хармонизация във вътрешния пазар* (включително чрез евентуално командироване на делегации на ЕС) и *Службата на Общността за сортовете растения* ще засилят капацитета ни за разработване и осъществяване на ефективна помощ.

– Уреждане на спорове и други правни средства за защита

ЕС продължава да наблюдава ситуацията във връзка с ПИС в трети държави и да настоява за спазването на международните споразумения, по-специално чрез диалог и преговори. Процедурите на СТО за уреждане на спорове могат също така да се използват за нарушения на Споразумението относно TRIPS. На практика самото наличие на тези процедури може да действа като възпиращ механизъм за потенциални нарушения. Подобни процедури са включени и в повечето ни двустранни търговски споразумения.

*Регламентът за пречките пред търговията*⁶², който позволява на ЕС да подава жалби относно евентуални нарушения на международните търговски правила, вече се използва за разглеждането на нарушения на правилата по отношение на ИС и продължава да е на разположение за използване в подходящи случаи.

⁶¹ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=328>.

⁶² <http://ec.europa.eu/trade/tackling-unfair-trade/trade-barriers>

3.5.2.2. Перспективи

Въпреки че при тях се изискват повече ресурси от многостранните възможности, до такива двустранни начини за действие активно се е прибягвало в миналото с положителни резултати и те следва да продължат да се използват в рамките на преразгледаната стратегия. Важно е да се цели по-добра съгласуваност между ПИС и другите политики.

Един пример е във връзка със стратегията на Съюза за участие в международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите, където се гарантира коректното и справедливо третиране на ПИС от страна на партньорските държави на Съюза, е от първостепенно значение. Програмите на Съюза за финансиране в областта на научните изследвания и иновациите, понастоящем „Хоризонт 2020“, са напълно отворени за международни партньори, като предлагат достъп до европейски вътрешен пазар с предсказуеми и справедливи правила по отношение на защитата на ПИС. Дългосрочна цел следва да бъде стремежът тази отвореност да бъде реципрочна за всички партньорски държави на Съюза, включително чрез гарантиране на равностойна защита на ПИС.

В контекста на инструментите за защита на търговията, предоставянето на статут на пазарна икономика, наред с други критерии, зависи от защитата на ИС в съответната държава.

За държавите, които постоянно нарушават международните ангажменти относно правилата в областта на ИС по начини, които оказват огромно въздействие върху ЕС и в които органите не желаят да сътрудничат или в които сътрудничеството показва ограничени резултати, в достатъчно сериозни и целенасочени случаи Комисията може да приеме ограничаване на тяхното участие или финансиране по конкретни програми, финансирани от ЕС. Това няма да засегне програмите, финансирани от Европейския фонд за развитие или Инструмента за сътрудничество за развитие. Политическите диалози на Комисията с партньорските държави могат също така да се използват за сътрудничество във връзка със сериозно нарушаване на ПИС. За да се гарантира съгласуваност, следва да се положат усилия за насърчаване на държавите членки да прилагат заедно такива или други подходи.

По отношение на *Споразуменията за свободна търговия* обаче трябва да се признае, че преговорите за главите относно ПИС ще продължат да представляват предизвикателство. Много от държавите, с които ЕС води преговори (или ще започне преговори), считат, че ще спечелят малко от силен режим за ПИС. Ето защо, за да се постигнат значими резултати, ЕС ще изисква постоянно повишаване на осведомеността и обseg за всички заинтересовани страни както на техническо, така и на политическо равнище едновременно.

3.6. Предоставяне на помощ в трети държави на притежателите на права в ЕС

3.6.1. Настояща ситуация

Наличието на експертен опит е от голяма полза както за подпомагане на притежателите на права в ЕС⁶³, така и за улесняване на взаимодействията на ЕС с местните органи. Ето защо няколко държави членки имат „аташета по ИС“ в техните делегации в ключовите държави. Поради същата причина, Комисията създаде три бюра за помощ по въпросите на ПИС за предоставянето на помощ за предприятията от ЕС, особено за МСП. Тези бюра за помощ обхващат по-голямата част от Китай, Югоизточна Азия и Южна Америка. Те имат за цел да позволят на европейските МСП да вземат най-добрите решения относно ПИС за дружествата си и да гарантират, че те знаят как ефективно да защитят нематериалните си активи⁶⁴.

3.6.2. Перспективи

ЕС ще проучи възможността за увеличаване на наличността на експертен опит в областта на ПИС в делегациите на ЕС в ключови райони чрез допълнителен персонал или чрез *бюра за помощ по въпросите на ПИС*. В контекста на многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г.⁶⁵ Комисията разглежда увеличаване на услугите на бюрата за помощ за МПС, като ги адаптира към новите потребности. Увеличаването на експертния опит в областта на ПИС в делегациите на ЕС ще се основава на и ще включва по-качествени съществуващи ресурси (знания в областта на ИС на аташетата в делегациите на ЕС и посолствата на държавите членки, и в бюрата за помощ по въпросите на ПИС). Комисията и държавите членки ще гарантират също така, че експертният опит в областта на ПИС е широко споделян чрез инициативи на ЕС, които подкрепят международното разширяване на МСП⁶⁶. Това ще позволи разширяване на ползите от съществуващите мрежи, ще гарантира събирането на по-добра информация за ситуацията във връзка с ИС в ключови райони и ще позволи на дружествата да познават по-добре практиките в областта на ИС, които ще трябва да вземат предвид при излизане на световните пазари.

3.7. Географски акцент

3.7.1. Настояща ситуация

Въз основа на широко проучване сред европейските и международните заинтересовани страни на всеки две години ЕС актуализира списъка си с приоритетни държави, където притежателите на права от ЕС са обект на неподходяща защита и/или прилагане на ПИС⁶⁷.

⁶³ Напр. *Бюрото за помощ за защита на ПИС на МСП в Китай* – <http://www.china-iprhelpdesk.eu>.

⁶⁴ Бюрата за помощ си сътрудничат с местните организации и предоставят следните услуги: първоначални индивидуални експертни съвети, общи и специализирани обучителни материали, специализирани семинари за обучение, връзка с външни експерти и с целеви администрации на регионални правителства, бизнес мрежи и прояви за повишаване на осведомеността.

⁶⁵ Вж. COSME (Програма на ЕС за конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия), http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm.

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/documents/internationalisation/>.

⁶⁷ Вж. работен документ на службите на Комисията SWD(2013)30, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150789.pdf.

3.7.2. *Перспективи*

Такова определяне на приоритети постигна добри резултати и ще продължи, тъй като позволява насочен и ефективен от гледна точка на ресурсите подход.

3.8. **Действия**

Настоящата стратегия има за цел да гарантира последователността на политиката, следвана от Европейския съюз от 2004 г. насам, като се надгражда върху добрата работа и се доусъвършенства с оглед на значимите технологически промени и свързаните с ПИС нови предизвикателства, както и на общественото развитие през последните 10 години. За справяне с горепосочените въпроси Комисията ще предприеме следните действия:

- ще гарантира редовното взаимодействие с всички заинтересовани страни за повишаване на осведомеността и насочване на политиката;
- ще усъвършенства събирането на данни и отчетността, така че да се подобри разбирането на ролята на ПИС и въздействието на нарушенията; ще провежда редовни проучвания, за да поддържа списък на „приоритетните държави“ за целенасочени усилия на ЕС;
- ще гарантира силна и последователна роля на ЕС на международните форуми за ПИС в съответствие с Договора от Лисабон;
- ще продължи многостранните усилия за подобряване на международната рамка на ПИС, включително чрез насърчаване на по-нататъшното ратифициране на съществуващите договори; ще насърчи ратифицирането на съответните договори за ПИС от всички държави — членки на ЕС;
- ще гарантира, че в главите относно ПИС в двустранните търговски споразумения се предлага подходяща и ефективна защита на притежателите на права и се разглеждат основни слабости в системите за ПИС на партньорските държави, като същевременно се адаптират ангажиментите спрямо равнището на развитие на трети държави;
- ще гарантира, че Комисията може да осигурява достъп до механизми за уреждане на спорове или други правни средства за защита, когато са нарушени правата на ЕС съгласно международните споразумения;
- ще продължи и, когато е възможно, ще засили „диалозите относно ИС“ с ключови трети държави; ще повиши влиянието на търговията и ще увеличи политическите диалози, за да се гарантира напредък по отношение на определени въпроси във връзка с ПИС;
- ще осигури и насърчи осведомеността за подходящи програми за техническа помощ, свързана с ИС, за трети държави, включително евентуалното използване на гъвкавостта на ИС; ще повиши влиянието на експертния опит на съответните международни организации при изпълнението на програмите за техническа помощ;

- ще установи по-силни отношения между Комисията, държавите членки и бизнеса в ЕС за пряко подпомагане на икономическите оператори при превъзможване на конкретни трудности относно въпроси във връзка с ПИС; ще подобри работата в мрежа и координацията на действия между ЕС и представителствата на държавите членки в трети държави;
- ще има за цел по-добра съгласуваност между ПИС и другите политики, напр. ще разгледа ограничаване на участието или финансирането по конкретни програми, финансирани от ЕС, в достатъчно сериозни и конкретни случаи, като за тази цел ще подобри връзките между Комисията и държавите членки в трети държави;
- ще продължи подпомагането на притежателите на права (чрез проекти като *бюра за помощ по въпросите на ПИС*) и ще разгледа тяхното евентуално разширяване; ще обмисли командироването на експерти по въпроси, свързани с ПИС, в делегации на ЕС от ключово значение;